

MÓCSY ANDRÁS AVATÓBESZÉDE

Tisztelt nyilvános osztályülés!

Megköszönöm Zsigmond László tagtársunknak mélyebb filozófiai értékekben is gazdag történettudományi előadását, amely valóban példaként szolgálhat arra, miként lehet a szűkebb szakstúdiumok határain jelentősen túllépve modern, sokoldalú megközelítéssel foglalkozni az eszmetörténeti jelenségekkel.

Tisztelt Hallgatóság!

Most, amikor tisztemül jutott, hogy Zsigmond László kiemelkedő történetírói teljesítményét méltatva, jelképesen is Akadémiánk sorába iktassam őt, engedtessek meg, hogy e történetírói pálya néhány – igazán csak jelentősebb – állomását felidézzem.

Zsigmond László 1907. december 3-án született. Tanári oklevelet 1931-ben Pécsen szerzett. A munkásmozgalomban 1936 óta vesz részt. 1945-ben belép a Magyar Kommunista Pártba. A felszabadulás után a Pártfőiskola tanára, majd tanszékvezetője lett. 1953-tól a Történettudományi Intézetben dolgozott, előbb az egyetemes történeti osztályt vezette, majd az Intézet igazgatóhelyettesi teendőinek ellátásával bízták meg. 1960-ban az Eötvös Loránd Tudományegyetem professzorává nevezték ki, és az Újkori Egyetemes Történeti Tanszék vezetésével bízták meg.

1970-ben a Magyar Tudományos Akadémia közgyűlése levelező tagjainak sorába választotta. Időközben Zsigmond László nyugdíjba ment, történetírói munkásságának sikeres és eredményes folytatása alapján az 1979. évi közgyűlés őt az Akadémia rendes tagjává választotta.

Zsigmond László tudományos és tudományszervezői tevékenysége az új- és legújabb kori egyetemes történet hazai művelésével fonódott szervesen egybe. Kutatásai főképp az új- és legújabb kori német, francia és amerikai történelem problémáira irányulnak, érintve azok gazdasági politikai, külpolitikai és ideológiai területeit egyaránt. A német kérdéssel foglalkozó, terjedelemben is tekintélyes monográfiájában (1961) kimutatta, hogy az imperializmus és militarizmus regenerálódását részint a gazdasági, társadalmi és politikai struktúra alapjainak érintetlenül hagyása, részint a győztes nagyhatalmak egymásközötti ellentétei és a német kérdésnek az ún. orosz kérdéssel való junktimba hozására irányuló törekvések segítették elő. A német nyelven is megjelent (1965) munkát a nemzetközi szakirodalom a világháború utáni német történelem kiváló szintéziseként tartja számon. A német történelem területén végzett alapozó jellegű munkálatai mellett maradandó értékű kutatásokat végzett az Egyesült Államok második világháború utáni európai politikájának tárgykörében, elsőként vonta tudományos

vizsgálat körébe a politikai katolicizmus jelentkezését és alakulását a XIX–XX. században, értékes tanulmányokkal gazdagította az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásával foglalkozó irodalmat, és megírta Franciaország újabb kori történetét.

Zsigmond László a magyarországi tudományos forráskiadás területén is érdemeket szerzett. Ő indította meg a Horthy-korszak külügyminisztériumi iratainak publikálását, a külpolitikával kapcsolatos monografikus munkálatok jelentős része is tőle nyert indítást. A világtörténelem kutatása elhanyagolt területnek számított a felszabadulás után még jó ideig. Zsigmond László azon kevesek közé tartozott, akik kezdettől fogva vallották az önálló hazai egyetemes történeti kutatások létjogosultságát. Tevékenységének kiemelkedő része van abban, hogy az utóbbi két évtizedben az egyetemes történet művelésére felkészült kutatógárda növekedett fel.

Levelező taggá választása óta az újkori eszmetörténet terén fejtett ki értékes tudományos tevékenységet.

Folytatta és elmélyítette a politikai katolicizmus történetének kutatását. Vizsgálatai központjában a XIX. század végén meghirdetett *ralliement*-nal jelentkező kérdések állottak. Sokoldalúan elemezte a szociális kereszténység és a kereszténydemokrácia fogalmát, feltárta a kereszténydemokrácia értelmezése körüli ideológiai vita jelentőségét a XX. század katolikus pártjai jelentkezésének és sorsának alakulása szempontjából.

Kutatásainak újabb témakörét a XIX. századi francia politikai gondolkodás története jelentette. Saint-Simonról közzétett könyve és August Comte-ról szóló, megjelenés előtt álló monográfiája jelzik e téren elért jelentős eredményeit. Kimutatta, hogy Saint-Simon műve nagyszabású gondolati kísérlet volt az előző korszak – a felvilágosodás és a francia forradalom – szellemi eredményeinek megőrzésére és egy, a társadalmi gyakorlatot szolgáló tudomány megteremtésére a forradalmi korszak lezárulta idején. Zsigmond László könyve fontos hozzájárulás a marxizmus előtörténetének tanulmányozásához is.

Mélyreható eszmetörténeti kutatásai mellett továbbfolytatta a magyarországi ellenforradalmi korszak diplomáciai iratainak kiadásával kapcsolatos szerkesztői tevékenységét. Mint az Eötvös Loránd Tudományegyetem tanszékvezető professzora, egészen az utóbbi esztendőig, sokat tett az új- és legújabb kori egyetemes történeti oktatás és kutatás fejlesztéséért. Mint a Századok c. folyóirat szerkesztő bizottságának elnöke, a Magyar–Szovjet Történész Vegyesbizottság alelnöke és több tudományos bizottság tagja aktívan vesz részt a tudományos közéletben.

Most, amikor az akadémiai rendes tagságról szóló oklevelet átnyújtom, kívánok Zsigmond elvtársnak további történetírói tervei megvalósításához kellemes, nyugodt légkört és a legfontosabbat: erőt, egészséget, még sok-sok évi töretlen alkotó kedvet.